

(המשך מעמוד 27)

ממורמר ולא מאוכזב. זה הטבע של התורה ושל האנשים. ושל היהודים במיוחד. יש לנו פגמים שאין בשום עם אחר. זה הגורל. אולי אני פטאליסט, אבל אני לא יכול לשבת בחיבוקידיים ורק להתפרנס טוב ולא להוציא את האף מהשורה. המטרה היא לא ליישר את עצמך לפי הקו של כולם, המטרה היא לעשות מה שאתה חושב.

בכל החיים שלי הייתי שלוש פעמים מאושר ממש — בפעם הראשונה כשסיימתי את ביתהספר לרפואה, אז ידעתי שזה, יותר לא ילמדו אותי. הפעם השניה היתה כשעזבתי את ברית-המועצות, כי הבנתי שעכשיו גם המישטר לא ישלוט בי. אבל הכי מאושר הייתי כשעזבתי סופיסוף את השרות הממשלתי פה בארץ, והבנתי שאני סופיסוף חופשי כאדם. והגשתי שהמישטר חונק אותי.

מה אתה מתכוון לעשות?
אני אמצא מיסגרת ואמשיך לנתח ולטפל בחולים בצורה הגונה. פונים אליי הרבה, גם קרובים וחברים. ואני לא יכול להשאיר אותם בלי רופא טוב. אני מתכוון לפתוח מרכז לאומי ליעוץ רפואי.

מה זה?

זה יהיה נסיון לפתח רפואה מונעת, כולל יעוץ רפואי של מומחים וועדות כלתית-לויות, שינתן חוות-דעת רפואיות למי שנפגע מטיפול רשלני. זו תהיה מהפכה. אם לא נותנים לי לטוהר את המערכת מבפנים, אני אנסה לטוהר אותה מבחוץ.

אתה ממישפחה ציונית?
כן, אפשר לומר שכן.

ריתית?

בכלל לא. זו מישפחה חצי ציונית, אמה היתה ציונית, אבא לא. אבל שניהם עלו לארץ.

תמיד ידעת שאתה יהודי?
כן.

איך זה היה?

הילדות שלי עברה כסיכור.

למה?

כשהתחילה מילחמת-העולם השניה, הרבה יהודים כרתו לשם.

אתה זוכר את המעבר?
כן, הייתי בן 87.

היו בעיות בגלל היהדות?
היתה רומנטיקה, כשהוקמה

המדינה, ב'1948, הייתי אז בן 15 בסיביר, ובא לי לברוח, לנסוע ולהצטרף ללוחמים פה. היו מעט יהודים בבית-הספר, ומהתחלה הכירו שאני יהודי. הייתי גם שחורשי-ער.

פעם התנפלו עליי 20 ילדים ורצו להרביץ לי — מאז הפכתי לספורטאי, פיתחתי שרירים, שלא יעזו לגעת בי.

והפכתי להיות מנהיג בית-הספר.

ב'1950 רציתי ללמוד באקדמיה צבאית לרפואה, אבל לא קיבלו אותי, למרות העובדה שסיימתי את הלימודים בהצטיינות והיו לי כל הנתונים. זו היתה התחלת התקופה של התקפת סטאלין על היהודים. הגנרל מפקד האקדמיה, אמר לי: "תאר לך

שאתה, כיהודי, תהיה מפקד של רוסים אמיתיים!" הוא אמר את הדברים בגלוי, וזה היה טוב, אבל לא קיבלו אותי.

ב'1952, כשהיו מישפטי הרופאים היהודיים, אני הייתי תלמיד בבית-הספר לרפואה במוסקו והתמרדתי נגד המישפטים.

בקול רם?

כן, היתה קבוצה של יהודים מתבוללים שלא ידעו יידיש, ולמרות זאת הלכנו ודיברנו כאילו יידיש בקול רם ושרנו שירים. אז פירסמו בעיתון מאמר שיש קבוצה של ציונים אנטי-סובייטיים בבית-הספר לרפואה, ושבראשה עומד יולי נודלמן, ואז זרקו אותנו מהאוניברסיטה ומהקומסומול. רצו להגיש נגדנו תביעה מישפטית, אבל אז מת סטאלין, ב'5 במארס 1953, והחזירו אותנו לבית-הספר. זה היה הרבה היחיד שעשיתי, וזה לא היה מצוינות גדולה. אמרתי אז שגם אילו היו מרביצים לגינג'ים כי הם גינג'ים, הם היו צריכים להתאחד. פעלתי מרגשות של אדם, לא מרגשות של ציוני. זו היתה הציונות הקטנה שלי.

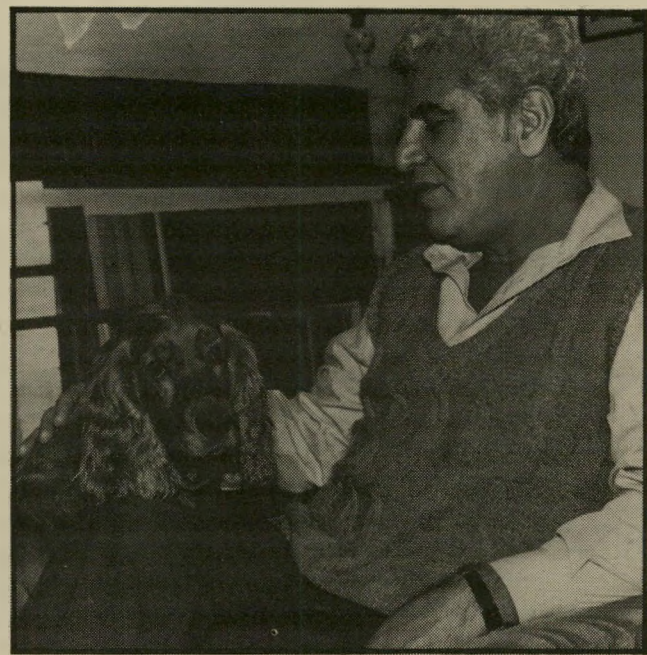
אחר-כך למרתי, עברתי והתקדמתי מה, ובגיל 32 הייתי מנהל-מחלקה של מאה מיטות, מחלקה כירורגית גדולה יותר מכל מחלקה בארץ. ניהלתי אותה במשך שבוע שנים.

הכניסו לאדם את המחשבה שהוא נולד כדי לבצע אידיאולוגיה, ואז אנשים בגילים 40-30, בעלי עמדות, חשבו והגיעו למסקנה שהאידיאולוגיה שיכולה להחליף ליהודים את מה שאיבדו זו הציונות — לעלות, לכנות ולהיבנות. כולם לא היו רתיים, כולל הקבוצה שחטפה את המטוס. בקבוצות הראשונות זו היתה אינטליגנציה שעבדו רה התבוללות, לא ידעה יידיש, לא היה לה חינוך יהודי, אבל ברציה אחרי אידיאולוגיה היא הגיעה לציונות.

אתה אינך רתי.

לא, וכל התנועה לא היתה רתית בשלבים הראשונים שלה.

אז מה בכל זאת זאת קורה לעולים מרוסיה כשהם מגיעים הנה, ושהם נעשים רתיים ותומכים של הימין הקיצוני?
אני לא יודע, יש בילבול במושגים. גם לי הרביקו שאני ימני, ואני לא רואה

נודלמן וכלבתו, ורה. אי-אפשר להיות רופא וגם להיות טכנאי?

מתי התחלת לחשוב על עלייה?

התעוררתי במילחמת ששת הימים. חבר טוב שלי אמר שעכשיו מכניסים להם, ליהודים, פיתאום נוכרתי שאני יהודי, ראינו אז בטלוויזיה, ביום הראשון של המלחמה, את נאצר. אז חשבתי שאני צריך ללכת לארץ, אבל לא עשיתי כלום עד שנת 1971, כי רציתי לקדם את המחלקה. אחר-כך החלטתי ללכת בכל זאת לכיוון ישראל, והגשתי בקשה ליציאה והתחלתי להשתתף בכל מיני פגישות.

הדברים נשאו בדרך-כלל אופי רתי?

התנועה הציונית החדשה התחילה בלי שום קשר לדת, להיפך. כל אחד מהפעילים עבר שלב התבוללות והגיע לתנועה הציונית מתוך גאווה אישית ומתוך רצון להגיע לאידיאל. החינוך הסובייטי היה טוב, כבר מגן-הילדים

אני לא מכיר אותך, אבל הרושם שלי מהטלוויזיה שהוא איש סימפאטי ביותר, שוכה לבבות, ואני מאמין שהוא לאט-לאט יבין, ושהוא יהווה בעיה למימסד — לא כאיש דתי, אלא כלוחם-זכויות האדם. הוא יהיה איש עם עקרונות, כי הוא לא יסכים לשחיתות של המימסד. אם לא — זו תהיה עוד אכזבה בשבילי.

אשתך, אביטל, הלכה לכיוון קיצוני-דתית.

אני לא רוצה להתייחס לזה, אני יודע מה הסיבות. בסך-הכל, עזרה ממשית היתה לה רק מהכיוון הדתי, ונדמה לי שבלי עזרה של התנועה הדתית אולי לא היתה מצליחה להשיג מה שהשיגה.

אתה הוית מסורב-עלייה?

אני סיפור מוזר. כשביקשתי אשרת-יציאה, פיברקו לי הומנה לארץ דרך השגרירות ההולנדית. זו היתה הומנה פורמאלית ממישרד-החוץ, שאני מוזמן להיות אורח מדינת-ישראל. בדרך-כלל היה צריך להגיש בקשה לאיחודי-מישפחות, ולהביא מיסמכים שיש לך מישפחה בארץ, שאתה רוצה להתאחד איתה. אני הייתי הראשון שלא פיברקתי בקשה כזאת, אלא ביקשתי על סמך הומנה של ישראל. כתבתי שאין לי מישפחה בארץ, למרות שהיה לי פה רוד.

השלטונות דווקא התייחסו לבקשה שלי בחיוב וסידרו לי יציאה בתוך 30 יום. אמרו לי שמכבדים אותי כי אני אידיאליסט, אבל הזהירו אותי שאפגע כשאגיע לישראל.

באת לבד?

עם אשתי ובתי, ב'1971. היו לי חלומות אידיאליסטיים, היה לי ידע אפסי על המדינה, חשבתי שאני אצטרך קודם להוכיח את עצמי בעבודה קשה לפני שאקבל משהו. ופיתאום אמרו לי שיש לי זכויות לקנות דירה ואוטו, והכניסו אותי למירוצ אחרי הממון, מבלי שהתכוונתי לכך כלל. דחפו אותי ואמרו לי שכדאי לנצל את הזכויות, אחרת הן ייגמרו. עד היום יש לי טלוויזיה שחור-לבן משנת 1971. לא חשבתי שהדברים האלה חשובים.

התאכזבת מהארץ?

לא. בכל זאת, אני מטריאליסט. אני נכסתי אלפי פעמים לבטן ולחזה של בני-האדם, ואני יודע ממה בנוי האדם.

לא היה לך רע בברית-המועצות?

בשום פנים ואופן לא. עשיתי שם קריירה טובה.

אתה מתחרט על הקריירה שלך שנקטעה שק?

קשה להיכנס למחשבות אמיתיות בשיחה קצרה, הגעתי לפילוסופיה שהכל יחסי.

אין לך מחשבות על העבר?

מי שמכיר אותי יודע שאני אף פעם לא מסתכל מה כבר עשיתי. אני לא מקנא באף אחד. הייתי צריך לעשות את הצעד הזה, כי אחרת לא הייתי שלם עם עצמי עד הסוף.

זה גורל?

לא בריוק, זה הטבע של האדם. כך אני בנוי, לזה אני קורא גורל. אני לא מתכוון שמכתיבים לי מלמעלה. הרבר היחיד שאני צריך לעשות הוא למנוע עד כמה שאפשר פגיעות באחרים, זה החוק שלי.

כל מה שאני שוקל כל הזמן הוא אם פגיעתי במישהו מהמישפחה שלי, כי כולם באו לארץ אחריי.

יש לך כעס על המישטר בברית-המועצות?

מרגע שבאתי הנה, אמרתי שאין לי שום כעס.

גם לא היום, כשאתה שומע סיפורים?

לא, אין לי חשבונות.

לאחרים יש.

אני לא חושב שלכולם, כמה שהשכלה יותר גבוהה והאינטליגנציה יותר גבוהה, יש פחות טענות.

ומה עם אנדריי סחארוב?

זו המולדת שלו. אני בניתי לעצמי מולדת כאן, ויש לי טענות למולדת שלי בארץ. לו יש טענות כלפי המישטר והמולדת שלו שם, לא צריך להבין מזה שאני מזדהה עם המישטר. אני לא מזדהה איתו בשום פנים, אבל תמיד סירבתי עקרונית להשתתף בכל מיני גופים ועצומות נגד הסובייטים. להיפך, אני יו"ר עמותה לפיתוח קישורי תרבות ותזירות עם ברית-המועצות.

אבל מספרים שעושים שם דברים איומים בברית-המועצות, גם לשצ'רנסקי עשו.

אני לא רוצה להיכנס לזה. כל מישטר עושה דברים איומים לאנשים שהוא מכניס אותם לבית-הסוהר. בכל מישטר אפשר למצוא שצ'רנסקי. אני לא רוצה להתייחס לשמות, אבל גם בארץ ראיתי שמישהו ישב הרבה שנים בבית-סוהר רק משום שנפגש עם מישהו. יש להם חוקים שלהם, ואם אתה לא מסכים, אתה מנסה לצאת, אתה לא חייב ללכת להפגנות. אני למשל, שלחתי מיברק-ברכה לנשיא הרצוג כשהלך לוועידת רוק"ח.

אתה קומוניסט?

מה פיתאום! אם לא מוציאים את המילגה מחוץ לחוק, הנשיא צריך לכבד אותם ולהיות עם כולם. אני גם לא חושב שזה שאין עליה, זה תלוי ברוסים. גם אנחנו הרסנו את העליה כמו ירינו, וקל לצעוק נגד גורבצ'וב כשאתה יושב במלון-פאר באירופה, קשה יותר לעבוד יוסיים עם האנשים פה ולעשות את המכסימום. ראיתי מה קרה לקבוצה גדולה שבאה בתחילת שנות השבעים וחיסלו אותם, ואלף קבולות-פנים לשצ'רנסקי לא יוכלו לתקן את זה.

כתבתי פעם לשימעון פרס שאני מציע לו להפסיק את ההכרזות נגד גורבצ'וב ולראות מה עושים פה למען העולים. אנחנו, ואני חלק מזה, לא מקבלים את האנשים כמו שצריך. פעם ניסיתי לעזור לעולים, וזה לא הצליח. עד היום יש לי ערימות של אלפי מיכתבים של אנשים.

המישטר בנוי מראש בצורה כזו, שכל יוזמה הוא הורס והופך לטובת המעמר שלו ושל הביורוקרטיה, וכל מי שמנסה לעשות משהו נהרס.